

Czy biegły rewident może zakwestionować rozwiązania przyjęte przez firmę Katarzyna GrzeganeK, [biegły rewident Gliwice](#), Rödl & Partner

Jeśli spółka odmówi skorygowania zauważonych przez biegłego rewidenta błędów i są one istotne, ale nie rozległe – nie wpływają na obraz całego sprawozdania, a jedynie na jego określone pozycje – to otrzyma opinię z zastrzeżeniem.

Przed wydaniem opinii o sprawozdaniu finansowym biegły rewident przedstawia kierownictwu jednostki informacje o stwierdzonych podczas badania nieprawidłowościach i proponowanych korektach. W przypadku, gdy spółka zgadza się na proponowane korekty, sytuacja jest łatwa. Po wprowadzeniu przez spółkę korekt biegły rewident wydaje opinię bez zastrzeżeń o sprawozdaniu finansowym. Co jednak w sytuacji, gdy kierownictwo nie zgadza się z proponowanymi korektami? Z jakimi konsekwencjami musi liczyć się spółka, gdy odmówi wprowadzenia korekt proponowanych przez biegłego rewidenta?

Jakie są rodzaje opinii...

Celem badania jest zwiększenie zaufania użytkowników do sprawozdania finansowego. Osiąga się to poprzez wydanie opinii o sprawozdaniu przez niezależnego rewidenta, na podstawie badania przeprowadzonego zgodnie ze standardami badania i wymogami etycznymi. W trakcie badania biegły rewident wraz ze swoim zespołem przeprowadza wiele różnych procedur w celu uzyskania dowodów badania, które pozwolą mu na wyrażenie odpowiedniej opinii o sprawozdaniu finansowym. W trakcie badania biegły może stwierdzić nieprawidłowości, które mogą, ale nie muszą mieć odzwierciedlenie w opinii.

Wynikiem przeprowadzonego badania jest wydanie sprawozdania z badania. W sprawozdaniu z badania biegły rewident wyraża swoją opinię o tym, czy sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego badanej jednostki zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, a także przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Wynika z tego zatem, że biegły rewident informuje w sprawozdaniu z badania o tym, czy badane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z obowiązującym prawem i czy nie zawiera istotnych zniekształceń. W sytuacji, gdy wystąpiły istotne nieprawidłowości, biegły rewident musi o tym poinformować w swojej opinii.

Opinia biegłego rewidenta może mieć formę opinii:

- bez zastrzeżeń,
- z zastrzeżeniami lub
- negatywnej.

Gdy biegły rewident nie jest w stanie wyrazić opinii o badanym sprawozdaniu finansowym, sprawozdanie z badania zawiera odmowę wydania opinii.

Ponadto, biegły rewident może zawrzeć w sprawozdaniu z badania objaśnienia, w których zwraca uwagę na istotne jego zdaniem sprawy, które zauważył podczas badania. Objaśnienia te nie stanowią zastrzeżeń do opinii.

Opinia bez zastrzeżeń o sprawozdaniu sporządzonym zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości zawiera następujące sformułowania:

„Naszym zdaniem, załączone roczne sprawozdanie finansowe:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki na dzień 31 grudnia 201X, oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia 201X do 31 grudnia 201X zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo, zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy o rachunkowości, prowadzonych ksiąg rachunkowych;

- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa i postanowieniami umowy/statut jednostki."

... i od czego zależą

Na rodzaj wydanej opinii wpływa liczba i wartość stwierdzonych podczas badania błędów. Drobne błędy w sprawozdaniu finansowym, które nie wpływają na rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego, nie powodują zastrzeżeń w opinii. Pamiętajmy zatem, że opinia bez zastrzeżeń nie oznacza, że sprawozdanie finansowe jest zupełnie wolne od błędów. Oznacza ona jedynie, że biegły nie stwierdził w sprawozdaniu finansowym błędów, które ujemnie wpływałyby na jakość sprawozdania finansowego. Natomiast gdy nieprawidłowości są istotne i nie ma zgody kierownictwa na wprowadzenie korekt, powodują one – w zależności od zakresu zniekształceń – wydanie opinii z zastrzeżeniami bądź negatywnej.

Opinia z zastrzeżeniem wydawana jest wtedy, gdy nieskorygowane błędy są istotne, ale nie rozległe, a więc nie wpływają na obraz całego sprawozdania, a jedynie na jego określone pozycje. Należy pamiętać, że opinia z zastrzeżeniem dotyczy zawsze tylko jasno określonych w zastrzeżeniu pozycji sprawozdania finansowego, a nie całości sprawozdania. Opinia negatywna występuje w sytuacji, gdy nieskorygowane błędy są istotne i rozległe, czyli wpływają ujemnie na całość sprawozdania.

W sprawozdaniu z badania biegły rewident zobowiązany jest do umieszczenia uzasadnienia wydania opinii z zastrzeżeniami, opinii negatywnej albo odmowy wydania opinii. W uzasadnieniu biegły rewident opisuje skutki zniekształceń będących powodem wydania takiej opinii albo odmowy jej wydania.

Istotne, czyli jakie

Przystępując do badania sprawozdania finansowego biegły rewident określa poziom istotności. Istotność stanowi pewnego rodzaju poziom graniczny, który określany jest najczęściej wartościowo. Uznaje się, że błędne wartości wykazane w sprawozdaniu lub pominięte informacje poniżej poziomu istotności, nie zniekształcają obrazu sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz jej wyniku finansowego. Takie nieprawidłowości nie wpłynęłyby zatem na decyzje podejmowane na podstawie sprawozdania finansowego, przez ich użytkowników. Wszystkie błędy lub pominięte ujawnienia w sprawozdaniu finansowym, które zniekształcają obraz jednostki i mogłyby wpłynąć na decyzję użytkowników sprawozdania finansowego, uznaje się za istotne.

Istotność określana jest przez biegłego rewidenta na podstawie zawodowego osądu i jest powiązana z poziomem ryzyka badania. Ryzyko badania to zaś ryzyko wydania niewłaściwej opinii o sprawozdaniu finansowym.

W praktyce istotność określana jest z reguły jako procent wybranej pozycji ze sprawozdania finansowego, np.:

- aktywów,
- przychodów,
- zysku brutto.

Międzynarodowe Standardy Badania nie wskazują, jakie procenty powinny mieć zastosowanie, gdyż określenie istotności przez biegłego nie stanowi wyniku prostej kalkulacji. Istotność dla każdego badania kalkulowana jest indywidualnie. Punktem wyjścia do jej określenia jest zgromadzenie wiedzy o jednostce i oszacowanie rodzajów ryzyka występujących w spółce.

Koncepcja istotności stosowana jest przy planowaniu i przeprowadzaniu badania sprawozdań finansowych. Ostatecznie stanowi ona również punkt odniesienia do oceny stwierdzonych błędów podczas badania i ich wpływu na opinię o sprawozdaniu finansowym.

Co biegły robi z błędami

Po przeprowadzeniu procedur badania biegły rewident podsumowuje wszystkie stwierdzone błędy. Błędy mogą dotyczyć nieprawidłowych wartości, błędnej klasyfikacji lub prezentacji oraz nieprawidłowych i brakujących ujawnień. Na przygotowanej liście korekt biegły rewident nie ujmuje zniekształceń, które są oczywiście nieznaczące. Przy określaniu istotności biegli ustalają próg błędów, jako określony procent istotności, do którego nie kwalifikują stwierdzonych błędów na listę proponowanych korekt. Wszystkie inne błędy trafiają na listę błędów z badania i są przedstawiane kierownikowi jednostki jako propozycje korekt. Lista korekt jest zwykle omawiana z kierownictwem jednostki i wskazywane są zasady rachunkowości, które zostały uchybione, co do prowadziło do stwierdzenia nieprawidłowości.

Od kierownictwa jednostki zależy, czy proponowane korekty zostaną wprowadzone do sprawozdania, czy nie. Kierownik jednostki może nie wyrazić zgody na wprowadzenie korekt. Może to mieć miejsce w sytuacji, gdy nie chce pogorszyć wyniku finansowego spółki, jej wskaźników. Sytuacja taka może wynikać również z odmiennej interpretacji zasad rachunkowości. Należy jednak pamiętać, że konsekwencją odmowy wprowadzenia korekt może być zastrzeżenie w opinii, a w przypadku nieprawidłowości wpływających na całe sprawozdanie finansowe, nawet opinia negatywna.

Brak zgody – co dalej

Gdy kierownictwo wyraziło zgodę na korekty, biegły rewident wydaje opinię bez zastrzeżeń. Natomiast w sytuacji, gdy kierownik jednostki nie zgadza się na wprowadzenie niektórych lub wszystkich korekt do sprawozdania finansowego, biegły zapoznaje się z powodami odmowy wprowadzenia korekt i przeprowadza analizę wpływu nieskorygowanych błędów na sprawozdanie finansowe. Odnosi je do ustalonej istotności i podejmuje decyzję, jaką opinię o sprawozdaniu finansowym powinien wydać.

Nieskorygowanie niektórych bądź wszystkich błędów skutkuje odpowiednio:

- opinią bez zastrzeżeń – gdy nieskorygowane błędy nie przekraczają progu istotności,
- opinią z zastrzeżeniem – gdy nieskorygowane błędy przekraczają istotności i nie wpływają na całość sprawozdania, a jedynie na określone pozycje,
- opinią negatywną – gdy nieskorygowane błędy przekraczają istotności i wpływają na całość sprawozdania.

W opinii biegły rewident uzasadnia dokładnie powody i wpływ na sprawozdanie finansowe zastrzeżeń bądź opinii negatywnej. To daje użytkownikowi sprawozdania finansowego szansę, na własną interpretację stwierdzonych istotnych nieprawidłowości o sprawozdaniu finansowym.

W poniższym przykładzie wskazano, jak na opinię biegłego może wpłynąć nieujęcie w sprawozdaniu finansowym rezerwy na niewykorzystane urlopy.

Przykład

Spółka XYZ nie tworzy w sprawozdaniu finansowym rezerwy urlopowej. Sprawozdanie finansowe na 31 grudnia 2017 r. podlegało badaniu. Brakującą rezerwa urlopową została oszacowana na kwotę 100 000 zł. Biegły rewident zaproponował ją zarządowi jako korektę z badania. Dla uproszczenia przyjmijmy, że jest to jedna korekta z badania. Zarząd odmówił, argumentując, że pracownicy wykorzystują cały zaległy urlop do końca września roku następnego oraz że kwota rezerwy z roku na rok kształtuje się na podobnym poziomie.

Konieczność tworzenia rezerw na niewykorzystane urlopy wynika z art. 39 ust. 2 ustawy o rachunkowości. A więc w przypadku, gdy kwota takiej rezerwy jest istotna, należy ją ująć w sprawozdaniu finansowym. Jak brakująca rezerwa wpłynie na opinię biegłego rewidenta?

Wariant A: istotność wynosi 200 000 zł,

Wariant B: istotność wynosi 80 000 zł.

W wariantcie A brakująca rezerwa jest poniżej istotności, zatem biegły rewident wyda opinię bez zastrzeżeń. Natomiast wariant B będzie skutkował zastrzeżeniem, co do niekompletnego ujęcia rezerw w sprawozdaniu finansowym.

Zdaniem autorki

Katarzyna Grzeganeck, biegły rewident, Senior Associate w gliwickim biurze Rödl & Partner

Istotność daje biegłemu rewidentowi możliwość akceptacji drobnych błędów w sprawozdaniu finansowym. Jeśli rozwiązania przyjęte przez spółkę są niezgodne z zasadami rachunkowości, a kwoty istotne, spółka musi się liczyć z koniecznością wprowadzenia do sprawozdania finansowego korekt, w celu uniknięcia modyfikacji opinii. Zastrzeżenia w opinii bądź opinia negatywna są bowiem ważną informacją dla użytkowników sprawozdania finansowego. Zwrócić mogą na nią uwagę m.in. potencjalni inwestorzy, banki, kontrahenci lub urzędy skarbowe.

Modyfikacje w opinii nie stanowią przejawu złej woli biegłego rewidenta, ani braku elastyczności. Ich konieczność wynika ze standardów badania oraz wymogów etycznych, do których stosowania zobowiązany jest biegły rewident.

Źródło: <http://www.rp.pl/Rachunkowosc/307189987-Czy-biegly-rewident-moze-zakwestionowac-rozwiazania-przyjete-przez-firme.html>